

The Project Gutenberg eBook of Lyyra ja paimenhuilu: Runosuomennoksia

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Lyyra ja paimenhuilu: Runosuomennoksia

Translator: Veikko Antero Koskenniemi

Release date: December 23, 2006 [eBook #20166]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LYYRA JA PAIMENHUILU:
RUNOSUOMENNOKSIA ***

Produced by Tapio Riikonen

LYYRA JA PAIMENHUILU

Runosuomennoksia

V. A. Koskenniemi

WSOY, Porvoo, 1917.

SISÄLLYS:

Kauneus (*Charles Baudelaire*)
Ihminen ja meri (*Charles Baudelaire*)
Haamu (*Charles Baudelaire*)
Kissa (*Charles Baudelaire*)
Pöllöt (*Charles Baudelaire*)
Sokeat (*Charles Baudelaire*)
Valo (*F. W. Bourdillon*)
Monte Mariolla (*Giosuè Carducci*)
Lumisade (*Giosuè Carducci*)
Kysymys (*Fredrik Cygnaeus*)
Yhdeksänvuotinen rauha (*Werner von Heidenstam*)
Lapsuusystävät (*Werner von Heidenstam*)
Ihme (*Werner von Heidenstam*)
Sodanjumala (*Werner von Heidenstam*)
He kaksi (*Hugo von Hofmannsthal*)
Ruusulle (*Friedrich Hölderlin*)
Vuorimies (*Henrik Ibsen*)

Rukous (*Johannes Jörgensen*)
Tanssiaisten jälkeen (*Detlev von Liliencron*)
Siinäkö kaikki? (*Detlev von Liliencron*)
Lapsuuden ajoilta (*Detlev von Liliencron*)
Syvä kaipaus (*Detlev von Liliencron*)
Illan tullen (*Alice Meynell*)
Rolla (*Alfred de Musset*)
Peikon kosto (*J. J. Wecksell*)
Kevään valveutuminen (*Émile Verhaeren*)
Kaksi kuninkaanlasta (*Émile Verhaeren*)
Kaksinpuhelu (*Paul Verlaine*)
Spleen (*Paul Verlaine*)
Suden kuolema (*Alfred de Vigny*)
Loppuballaadi (*Francois Villon*)

KAUNEUS

Charles Baudelaire

Olen kaunis ma kuin uni kivinen vain ja mun rintaani vastaan on riutunut monta. Mut lempeä mykkää ja loppumatonta olen ruokkinut rinnassa runoilijain.

Kuin sfinksi oon ikuinen arvoitus, mull' on jääsydän, joutsenen valkeus. Vihaan liikettä, leikkiä linjojen ja koskaan ma itkenyt, nauranut en.

Ja mun muotoain ylpeää runoilijat öin päivin niin hartaina tutkivat ja mun ongelmaani he tulkita halua.

Sillä vastaan hiljaista rakastajaa iki-ihmeitä silmäni kuvastaa, minun silmäni, joiss' ikikirkkaus palaa.

IHMINEN JA MERI

Charles Baudelaire

Meri, vapaa mies, on parahin ystäväs. Kun katsot aalton ikuista vyörinätä, sa katsothan kuin itseäs, elämätä ja omaa mittaamatonta syvyyttä.

Niin mielelläs sa itsehes syvennyt
ja kuvaas käsin ja silmin tapaillet sa
ja usein hurjaa huutoa kuuntelet sa,
jok' on sun poves pohjasta vyörynyt.

Niin ihmeelliset ootte te kumpikin.
Sa ihminen, sun syvyyttä tunne emme.
Meri, turhaan rikkauttasi tapaillemme.
Te salaatte omanne mielin kateisin.

Niin ootte käyneet vuodet tuhannet
te sota ilman sääliä, armontöitä.
Niin rakastatte kuoloa, kauhun öitä,
te veriviholliset, te veljekset!

HAAMU

Charles Baudelaire

Kuin enkeli kepein siivin sun vuoteellesi hiivin, yön tullen hämärän sun uness' yllätän.

Sua suutelen, armahin, hienoin ma suudelmin kuudan-vienoin ja kuin käärme kostehin ja kylmin, petollisin.

Taas koitteessa kalpean aamun näät väistyvän valkean haamun tulen illalla jällehen.

Saa toiset lemmellä koittaa sun nuoren olentos voittaa, minä valtaan kauhulla sen!

KISSA

Charles Baudelaire

Lepää, kaunis kissani, rinnallain
ja käpäliis kyntesi salaa.
Suo mun katsoa, silmiis sukeltain,
missä malmi ja agaatti palaa.

Kun sormeni päätäsi sivelee
ja selkääs pehmeätä
ja kun väristen käteni koskettelee
sinun ruumistas sähköisätä,

näen hengessä naiseni. Hänelläkin
sama katse on, peto suloinen,
syvä, kylmä kuin säilä viiltävin,

ja päästä aina jalkoihin
sama tuoksu niin hieno ja vaarallinen
ylt'ympäri ruskean ruumihin.

PÖLLÖT

Charles Baudelaire

Kuin kummat jumalankuvat he istuvat rinnakkain ali' oksien tuuheain tulisilmin, he uneksuvat.

He istuvat paikoillaan, kunis saapuu ilta ankee ja vinosti säteet lankee ja hämärä käy yli maan.

He viisaalle opettelee: hyvä syrjään istahtaa, miss' ei meluten hälyä kansa.

Ken varjoa tavoittelee,
hän kiinni tyhjän saa.
Paras pysyä paikoillansa.

SOKEAT

Charles Baudelaire

Oi sieluni, sa katso, hirveät he ovat nähä, melkein naurettavat, he käy kuin unissansa-kävijät ja silmin tyhjin ilmaan tuijottavat.

On heiltä viety valo korkeuden, mut ylös kuitenkin he katsoo aina, ei katuhun he katsettansa paina, he tähyy korkeutehen taivaiden.

He taivaltaa kuin maassa kuoleman, miss' ainainen on yö. Ja ympärillä öin päivin laulut, kirot kaikuvat

ja iloihin on kiire ihmisillä.
Mut mielin järkkynein ma huudahdan:
Mit' etsii taivahasta sokeat?

VALO

F. W. Bourdillon

On yöllä silmiä tuhansin, yksi päivällä ainoastaan. Valo maailman sammuu kuitenkin, kun on aurinko jättänyt maan.

Tuhat valoa tuntee ajatus, sydän yhden, muuta ei. Mutta koska on lähtenyt rakkaus, koko elämän valon se vei.

MONTE MARIOLLA

Giosuè Carducci

Harjalla Marion, loistossa ylhäin ilmain
kypressit hartaina seisoo, katsoen laaksoon,
miss' ohi usvaisten rantain vaieten kulkee
mahtava Tiber,

nähden allansa Rooman äänetönnä
aamua vuottain ja niinkuin laumansa suuren
keskellä jättiläispaimenen, nousevan eessään
Pietarin kirkon.

Juokaatte harjalla aurinkoisen vuoren,
ystävät, viininne, jonneka säteet aamun
kirkkaina taittuu! Hymyilkää: me kaikki
kuolemme kohta.

Antaos minulle vaan, kun lauluni lentää,
kuohuva malja, Lalage, ja hento kukka,
antaos ruusu, min hehku ja tuoksu ja loisto
tuulehen haihtuu.

Huomenna kuolemme, niinkuin eilen kuoli
joita me lemmimme, ystävistä kauas,
lemmestä kauas kalpeina varjoina käymme

kuoleman maille.

Kuolemme, mut ikiaikojen taakse kiertää
auringon ympäri Maa, yhä helmastansa
uudet elämät nostain, uudet syttäin
kipunat yöhön,

elämät uusin lemmenliekkeinensä,
elämät uusin taisteluin ja haluun, —
uutten jumalten kunniaksi kaikka
laulunsa uudet.

Syntymättömät, te käsihin joiden
soihtu se joutuu, jonka me hukkasimme,
teidänkin vuoro on, lastenne, lastennelasten
kadota kerta.

Oi sinä Maa, minun aatosteni äiti,
haihtuvan henkeni äiti! Kuinka paljon
tuskaa ja iloa lennätätäkään vielä
ympäri päivän,

kunnes paeten pakkasta ja yötä
päiväntasaajan seutuvilla kerta
yksinäinen vaimo ja mies ypöyksin
elävät enää,

näkevät keskellä kuollehitten metsäin,
kuinka sa taakse jylhään vuortenharjain
hiljallensa painuin, ihana päivä,
iäksi sammut!

LUMISADE

Giosuè Carducci

Ääriltä harmajan taivaan pehmeät hiutalet lentää.
Kaupunki ääneti on, tauonnut taisto ja työ.
Ulkoa kuulu nyt ei torisaksain kutsuvat huudot,
kaiut nyt laulujen ei kiirien katuja käy.
Tornista laskevat vaan tyltyt lyönnit raukeat tunnit
kaukaa kuin ääriltä yön, missä ei eloa oo.
Linnut ikkunalautahan lyö: tutut rakkahat henget
kuolleiden ystäväin nyt luoksensa kutsuvat mun.
Kohta te ystävät armaat, oi kohta te lempivät syömet
luoksenne saapuva oon, rauhaanne varjojen luo.

KYSYMYS

Fredrik Cygnaeus

Sen kansan, joka ymmärtänyt oisi mun tunteheni, osan omastaan, sen kansan, joka
kunnioittaa voisi ei lainaa muukalaisen milloinkaan, sen kansan, jonka laulajalle suotu ois
runon lento ylväs, vapahin, sen kansan, jonka sydämehen luotu on kautta aikain aarre
rikkahin, —

sen kansan sydäimestä eroittaa mun se kieli, jolla laulan, kaiullaan ja ykskään kuiskauksistani saa mun ei synnyinmaani syömeen oikeaan. Ah! niinkuin huulet sen ken näkee unta vain liikkuu, sanoja ei kuule ken, niin on mun tunteheni valtakunta, mun, muukalaisen maalla isien.

Täst' eikö nousemusta horroksesta? Tää eikö lumo lakkaa konsanaan? Jo eikö koita päivä, katvehesta kun lauluni saa poveen synnyinmaan, kun tuntehesi tulkituksi näät sä, mun oma kansani, sa kallehin? Vai viimeisnäkö tiedottomaks jääät sä, siit' että itseäs ma tulkitsin?

Se hetki vihdoin koittava on milloin, kun, lauluni, sa yöstä ylenet? Ois sulla, vaikeneva kansa, silloin, mi vaietessas tuskin kuuntelet, ois kerran korvaa kuulla laulajoita, he kuinka eri äänin laulaakin. Sa ymmärtäisit, kuunnellessa noita, myös mitä sielustas ma tulkitsin.

YHDEKSÄN VUOTINEN RAUHA

Verner von Heidenstam

Vanha Damon jurotellen pieness' asui majassansa, peukaloaan kostutellen kehräeli villojansa. Kynnyksellä nukkui lapset, vaimo, hajallansa hapsset, torkkui käsikiven luona. Antoi luonto antimensa, villan antoi lammias, vuona. Dryaditkin oksillensa nukahteli hiljallensa. Niiden hiuksista ja suista oksat, vesat versosivat. Ammoin jo ne unohtivat puistaa pähkinöitä puista. Linnut tuskin näki vaivan kohotella helttojansa. Mettiäiset koloissansa hunajassa virui aivan. Vuonat iloansa lauhaa piti kesken kesän rauhaa.

Virkkoi vaimo haukotellen, venytellen unissansa: »Damon, kuule! Karjahdellen härkäs mylvii vimmoissansa.»

Vanhus sääskiä vain hääsi, alkoi taasen askarrella. Selkään valahtamaan pääsi harmaa tukka vanhuksella: »Kaadettuina sudet makaa, mies ei aja miestä takaa, viha, kosto, sota sammui. Ikäväänsä härjät ammui. Täys on rauha maailmalla! Seppelpäin kun puiden alla nuoret kokoontuvat illoin, tarttuin jalon lyyran kieleen, mitään heill' ei tule mieleen. Nauraa taitaa vain he silloin. Tyytyväisnä suunsa matkii, kuinka toraan kieltä käyttää, kuinka sianporsas latkii. Sen he tietää, miltä näyttää: miltä kaivo vinttoinensa, kehruuäijät rukkinensa kesken maalaisarjen lauhan; nainen hän on kukan lainen, kukka hän on niinkuin nainen. Kirota ma tahdon rauhan, joka kaupin pussiin kultaa kasaa, mutta tuhkaa, multaa kylvää miesten sydämiin. Riemun unohdin ja vihan, silmä, mieli kuivui ihan. Pitkän rauhan ikävihin unohdin ma aikain mennen kuinka isä lempii lastaan, rakkaat nimet, jotka ennen kuiskin korvahasi illoin — kirkas tapparani silloin kiilsi katsettani vastaan. Halvaks arvioin ma sylin, jost' en maksa vaaran hintaa. Vasten riistäjänsä rintaa naisen rakkaus on ylin. Nähdä toisten pälyilevän naistani, mun mielein halaa, nähdä, kuinka koti palaa!»

Näin hän puhui. Kalpenevan näytti hällä poski, huuli, kuin Hymettos syksyssänsä, kun käy ensi pohjatuuli. Pudotteli käsistänsä vanhus maahan käämiänsä. Kuule! Koko tanner kaikui, torvet, huilut, käyrät raikui, kutsuin miehet aseihinsa. Miekat, kilvet välkehtivät. Vaunut raskaat akselinsa liittehissä kitisivät, kantain kuormin kukkurisin touveja ja puita laivan pedonkidoin kuparisin. Miehiä kuin metsää aivan nousi, täyttäin asehillaan koko seudun, loistehellaan. Eellä valko-hevosillaan ratsastivat urhot Hellaan.

Katsoi Damon ihmetyksin, valui viitta vyötäillensä, katsoi kotkan silmäyksin, veti vaimon vierellensä, hänen päätään sivelteli kumartuin, ja tarkasteli hiljaa hänen kasvojansa. Ja hän kuiski: »Kyyhkyläinen!» Heräsi taas muistissansa lemmennimi väikköväinen. Sydämensä näkeväinen oli taasen, vaimoansa katsoi miehen silmin nyt hän, koskaan ennen lapsiansa niinkuin nyt ei lempinyt hän. Nurmet vuorten kaltehilla, karjalaumat laitumilla, majat pienet paimenien, kiilto meren lainehien — kaiken yli nuoruutensa päivä valoi hohtehensa. Vanhus, joka liikutella tuskin kättään jaksoi hyvin, miekkaa, peistä kiilloitella alkoi silmin kyyneiltyvin.

Kaikki taasen kotoisaksi kävi hälle, armahaksi, vaimon sirppi, isän hauta, kodin vanha kynnyslauta, entistänsä rakkaammaksi. Ja hän jätti tuvan loukot, miehuus loisti katsannastaan. Pauhu kasvoi, laului joukot: »Hellaan miehet, Troiaa vastaan!»

LAPSUUSYSTÄVÄT

Verner von Heidenstam

Oli ilta ja talossa pelattiin, oli kortteina haaltuneet albumikuvat ja makeisissa maksettiin. Kaikk' kartanon uunit kuumentuvat ne hehkui, pellit raollaan. Lumi pyörteissä lenteli ikkunaan, ja kuulunut ykskään kulkunen ei keskeltä syväin nietosten. Kolme vanhaa sisarta perinyt oli kartanon. Näin oli leikkinyt isoäidin he aikaan jo harmajaan ja naittaneet korteilla tuttaviaan. Joka kuvalta, mikä käteen tuli, he hiljaa toisiaan tuuppaeli, nimen mainitsi, hymyyn huulet sulii, kädet myssynnauhoja hypisteli. Oli Platen, luutnantti, voitollisin, ruma neiti von Duben huvittavin.

Vain vanhin soi vaipua korttiansa ja kuunteli yössä hiljaksensa, miten kylmästi sisaret kertoivat ja menneitä aikoja muistelivat. Sylikoira hänen polveltaan alas hyppäs ja vainusi arastain, ja tyhjään tuoliin tuijottain se katsoi — niinhän sanotaan että eläin nähdä vainajan voi tyhjällä tuolilla istuvan.

Hän mietteihin vaipui, kalveten. Hänen mielensä liikkui muistojen mailla, hän muisti ystävän petollisen. He olivat leikkineet leivojen lailla. Oli vuotta nuorempi poikanen ja yhtä huimia kumpikin. He juoksivat ketoja käsikkäin. Mut hän huomasi pojan mieltävän näin: — Kun aina noin hento sa olisitkin ja arka ja pieni, sun kantaisin yli ojien, aitojen käsillään, pakoon käärmeitä risuissa kanervatarhain. Vuosikymmenen synnyit sa liian varhain! — Näin mielti poikanen mielessään. Ja nopeasti kuin liitetään kivi kiveen suureksi palatsiksi, tuli tunnit vuosiksi, kuukausiksi. Sai suveensa hän, poika keväimeen. Hän hoiteli kotoisen askareen, pani puuroon pavun ja kanelin hän survoi käsin toimellisin. Mut poika syrjästä katsoi vaan: — Miten ruusut puhkeaa nopeaan! Jos tyttönen pieni sa olisit vain, sinä vieläkin istuisit polvellain mit' oon lukenut, sulle ma kertoisin! — He salassa kärsivät kumpikin, ja he kulkivat rantaan kotoisen lahden ja yhdessä siellä he itkivät kahden ja sormuksensa he vaihtoivat, sillä hyvin he tiesivät molemmat, he ettei toiselle kenellekään vois antaa sormusta ikäänään.

Ja poika lähti maailmaan, meni sotaan voittamaan kannuksiaan. Kun hän joukkoansa tuleen johti, hän ratsasti suorana, pystypäin, mutta öisin, kun leirivalkeat hohti, ja miehet maljoja tyhjentäin ne painoi tyttöä rintaansa kohti, hän syrjässä viipyi, allapäin, kuin mieltien ja murehtien, ylös äkkiä ruohosta karaten kuin ois saanut iskun, hurjimmin joka hullua Circeä suudellen, joka rypäleestä maistaen. Miten tiimalasissa valuikin ajan hiekka, yhä kuumemmaksi kävi verensä vain, yhä nuoremaksi, ja vielä seitsemänkymmেন্টään hän ois vuottanut nuorena mieleltään ja uhmannut vaaraa taistelujen. Hänen päivänsä huviin ja meluun hukkui, mut sydämensä luona sen ainoan nukkui. Kapus kerran hän aikaan öisehen alas huoneesta nuoren kreivittären — sade ryöppynä katuja huuhtoeli, kun hän seutua katsoi ja ajatteli:

— Kun tytär äidille valehtelee, niin rakkauden kiitetty huomen koittaa. Kun hän vihitylleen valehtelee, jo toinen rakkaus rinnassa soittaa. Kuin tiirikalla varas julkein valat murtaa rakkaus työssään kulkein. Ei tunne se miestä kunnian. Jos roskaväen pahimman sa nähdä tahdot, sa löydät sen rivin taajoin katuja kulkemassa ja supattamassa ja parjaamassa juur siellä, missä kaks rakastavaa ne kahleitansa raahustaa. Jo pelkkä näkemys rakkauden saa eloon kaiken alhaisen. Mutta viisas hän ikkunansa sulkee ja hymyy, kun saattue katua kulkee. Naistohtorin jälkeen ja viinurin on rakastaja naurettavin. Jos olet sa viisas aviomies, veres jäähdytä, ota niskaas ies, täys vapaus rakastajalle suo. Hän salaa sinulle sarvet antaa, mutta tuskin itse huomaa tuo, että aasinkorvat hän itse kantaa, kun haltioissaan hän maljastas juo, jost' itsesi joit sa kylläiseksi. Kuka koskaan rakkaudessa keksi sitä suurta, josta runoillaan? Lyö oveen vaan, ja rakastajat ovest', ikkunoista pakenevat. Jos koko rakkaus kaikkiaan ois köyhän riimin arvoinen, Don Juan ei ollut ois ainoa, jok' on seisonut kylmänä paikoillaan ja katsonut ivaten kostajaan. Mies juo, kun hän on janoissansa. Vale suurin on lemmenlaulajain: kun he saavat nuken laulamansa, jo toiselle helistintään he puistaa. Heitä innostanut ei rakkaus lain, he omaa himoaan rakasti vain. Hyvä rakkauden sisin olemus muistaa! Se on pieni hiipivä rottanen, joka yöllä juoksi sun tiesi poikki, joka jokaisen portin alle loikki, niin arkana, että jälkeen sen kiven heittää joka poikanen. Ei rakkaus kehdoista unta nää ja hyville se hymähtää. Salajuomarin lailla se säikkyilee: joku käytävän ovea liikuttelee, lasi pohjahan ja nopeaan! Eläinystävä parhain ken konsanaan on onkimatoa suojellut ja kanarialintua ruokkinut, hän katsoo karsaasti haikaraan. Syvät urkuäänet tunteiden vain kuulla voit haudalla rakkauden. Ens laps, jota äiti suutelee, jo rakkauden ruumis on. Jumal'-

vuorella, missä hallitsee Zeus, vanhuuttaa jo voimaton, ja Bacchus harmaa vaikenee, siellä istuu aina muuttumaton Venus tyhjänä, maalaiskoreana ja nauhalla tukkaansa koristavana. Venus-rouvalle aatoksissani ain ma annan tukan vaalean. Hän ei koskaan hehku, hän hikoo vain. Sulo kaunotarten vaaleain on niinkuin leipä suolaton. ja he sanovat tyhmyyden suurimman. Taas mustahiuksisten tukkahan miel' uskon, kiihkeä kätkeyty on. Hevon jouhista myrttikruunun alla en uneksinut ole milloinkaan. Mut tukalla pehmeän-ruskealla, Correggion käden ikuistamalla, on mieheen lumous väkevin. Kuten sanottu: upeilla harteillaan Venus-rouvall' on tukka vaalehin, jot' on pihdeillä kierretty konsanaan. Hän renkiä taputtaa ja kantaa hajun tallista keisarin vuoteesen. Hän ajatuksista vähät antaa! Ota hansikas pois, ja Cyprolaista lyö lanteille, polkaise varpaalle naista — sen leikin tuo tuntee naikkonen. Mut jos häijyys hänet yllättää, hän aamorinnuolen myrkyttää. Vain lapsensielut suitsuttelee hänen kunniakseen ja kuvittelee, että lemmen tuskaiset suudelmät niin on kuin rypäleet vilpoisat. Niin ei kasva tammea kuninkaallista, jot' ei pirstota voisi rakeet sen. Kuin minun, niin suista tuhansista on soinut kirous rakkauden. Suurtyön voi suorittaa se vaan, joka lemmen ohi kylmänä kulkee. Miten ehtyen lamppu sen palaakaan! Työnriemus yksin syliinsä sulkee käsivarsin tulisin taivaan ja maan.

Näin mietti hän sateessa samoten, likomärkänä, vaatteet valuen. Mutta päästyään telttansa oljille, hän halun paeta tunsi väkevän läpi yön, läpi metsän ja viidakon. Mut niin synkkää ei metsää, niin syvää ei merta, että suojella voisi ne häntä ken kerta oman itsensä jo tuominut on.

Kodin portaiden eessä vihdoinkin nous reestä hän kannuksin helähtävin. Täyskasvuisten sisarten keskellä hän näki seisovan lapsuusystävän. Ja hän huomasi ajan piirtäneen omat uurteensa hänen kasvoilleen. Hän katsoi synkkänä vaieten, kuten katsoo, ken aamuna lokakuun näkee ikkunaa vastaan harvenneen jo lehtiverkon syreenipuun, vaikka päivä paistaa edelleen. He tuskassa syleili toisiaan kuin laivankannella hukkuvat, sillä toisilleen oli he ainoat. Kuin kuilun partaalla seisossaan he muinoin lapsina kuulivat maanalaisten vesien vyörynän, niin nyt tunsivat äänin uhkaavin he kohtalonsa lähenevän. Hääpäivä pyhäinen vihdoinkin nyt likeni askarein kiireisin. Jo olut kannuissa kuohueli ja kunniavahtina odotteli jo koivut edessä rappujen. Kanat lihavimmat kirvehen ja pölkyn välissä henkensä heitti, Jo lehvät permantoja peitti ja ruusunlehdet, sisaret he kirkkomatkalle pukenehet oli rattaat harsoilla, joita ennen oli käyttäneet kartanon morsiamet aina puolen vuosisadan mennen.

Mutta morsian yksinään istuen vain antoi toimia sisarten. Hän laski pitkiä tuntejaan, hääpukunsa musta polvellaan, sillä valkea kuului nuorille vain. Omaan kohtaloonsa tuijottain hän katsoi, myrsky rinnassaan: hän oli kuin syksy varhainen, kun jäljellä kaikk' on kukkaset, mutta panemina pakkasen. Vaan kun astui ovelle sulhanen, hänen kätensä otti hän kuumeiset ja kertoi kaikki, mit' yksinään vuosikaudet hän salaa kärsien kanto. Yli kaiken kävi kuin henkäys jään. Ja morsian käsin vapisevin hän sormuksensa takaisin antoi ja niin puhui äänin hiljaisiin, että ikkunalaudalla varpunenkin se rauhassa nokki siipiään:

— Mun lempeni elää, se on maailma mulle, mut vain kotiliettä se tietää sulle, joka jäähtyy, sun viluun jättäen. Jos oisinkin kukassa keväimen! Emme kahleissa käydä saa rinnakkain, emme kituen, toistamme kammottain. Minut unohda, sulta ma sylini suljen, vain rauhaa kaipaam, kuoleman yötä. Sen tiedän ma kuitenkin: kussa ma kuljen, mun lähelläni sa kuljet myötä, sillä muistot sun minuun yhdistää, kevätmuistot, jotka kimmeltää jalokivinä, kirikkaammin loistaen kuin helvetinkivi rakkauden. Jos toiselle sormusta yrität antaa, jonka kuumana riistin ma sormestain, sinä kätesi pidätät vavahtain — et voi, sitä täytyy sun itsesi kantaa. Kaks yhtyi iäisyttä, kun me kohtasimme — nyt menetän sun? Se on harhaa vain, se on unta vain. Täss' istuu kulkuri rinnallain ja mittaa ja kiertää mietteitensä kuin sudet kiertää häkkiänsä, ja päivänsuuruuksia itää, jotka katujen kulmissa puheita pitää, lyö uudet ystävät sydämen oveen ja vieraat portaissa tömistää — ei syövy se silmään, ei painu se poveen, vain varjojen saattueeks se jää. Yhä ihmisten kesken me kahden oomme, me olemme sidotut kohtaloomme. Se ainoa, joka yksinään sinun koko sydämes omistaa, hän on vanha, et häntä sa ikänään voi, kuin rakkaus vaatii, rakastaa. Saat kotia vailla sa vaeltaa, mut minne sun tiesi johtakoot, sinä aina kaipuun tunteva oot vain häntä, vain häntä rakastaa kuin lintuset, jotka lentäissänsä suvi-ilmaa leikkaa siivillänsä, ja sun kaipuusi sydämes riuduttaa.

Näin oli hän silloin puhunut ja pyörtyen maahan vaipunut, kun vaunut lähti. Nyt paikaltaan hän nousi ja joulu-torttujaan hän kaapista haki, ne jakaakseen talon väille, jotka ihmeekseen sisään tullen pöydällä löysivät niin monet herkut ja kynttilät. Sanat kuiskatut kuuli sisaret vaan: — On suurin muistoni vieraanani, ja maiden ja merten takaa nyt ma tunnen, että viipynyt kaks kättä on siunaten hiuksillani.

Koko kartano yössä nukkuvainen jo pimeni, yksin valvoen vain edessä ongelman ikuisen

yhä istui kuihtunut, vanha nainen.

IHME

Verner von Heidenstam

Ihme ihmehistä suurin, tutkimattomin ja korkein! Suden luola ei sun kodiksesi tullut eikä meren syvyys. Synnyit ihmiskarkelossa kultaisessa kulkemahan.

Veli, sisar, joka vielä maamme tähtösellä taivallat, lyhyt elon tie on, ilta joutuu, leppeä ja kiitollinen sentään oo. Taistele, kun taisto käy, kun lepo on, niin leiki. Etsi taiten rauhas hyvään luota, huima nuorna ole, viisas vanhuudessa. ja kun pääsi kallistuupi, ylistele ihmettä, mi loi sun ihmishahmoon jumalaiseen. Ihme ihmehistä suurin!

SODANJUMALA

Verner von Heidenstam

Tuli peikon tyttären tyköä Tjalve, palas loikaten kotiin ja laumaansa etsi, mutta säikkyi ja putosi polvillensa. Tor itse, hänen herransa, leveänä rinnaltaan, istui kalliolla ja vuoli paimensauvaa ja hymyili punaiseen partaansa. »Orja», sanoi hän, »älä pelkää! Unohdettu on vasarani, sillä kevättä kukkivat kankaat. Jotta kaikki kävis vihreän maan päällä kuin tulee, ja kukin sais osansa ja nuoret sydämet lyödä vastakkain, me, ankarat urhot, mielellämme joskus paimennamme vuohia.»

HE KAKSI

Hugo von Hofmannsthal

Hän, tyttö, kantoi maljaa kädessään — kuin puna viinin, hohde poskipään —, niin oli tyynen kevyt kulkeissaan: ei vuoda maljakosta pisarkaan.

Myös poika oli varma voimastansa, hän saapui orhillansa ratsastain ja kädenliikkein tyynen arvokkain hän seisomahan sai sen paikoillansa.

Mut tytön kädestä kun tavoittaa hän tahtoi maljaa, siitä juodakseen, se oli heille liian vaikeaa: niin kohta kumpikin he vapisivat, ett' turhaan kädet toistaan tapailivat ja viini vuosi hiekkaan hiljalleen.

RUUSULLE

Friedrich Hölderlin

Iki-ajat meitä kantoi luontoäiti helmassaan, kaiken elämämme antoi, kuningatar

kukkamaan.

Ruusu! joskin elämämme sortuu syksyn tuulihin, iki-itu elämämme uusin kukkii keväimin.

VUORIMIES

Henrik Ibsen

Vuorensainäin, kallioin halki tieni vasaroin. Siihen asti iskut raikuu, kunnes malmi vastaan kaikuu.

Syvyydestä kutsuvat
kaikki aarteet ihanat,
jotka yöhön vuori sulkee.
Siellä kultasuonet kulkee.

Syvyydessä loputon
ikuisuuden rauha on.
Vasarani, maaliin suureen,
salaisuuden sydänjuureen!

Poikasena mieltien
istuin alla tähtien,
kuljin kevät-teitä illoin.
Lapsenmieli mulla silloin.

Auringon ma unhoitin
sydänöiden pimeihin,
unhoitin ma keväimeni
ulkopuolle kaivokseni.

Syyttömässä mielessäni
ajattelin kerran näin:
syvyyksien henget selon
antaa ongelmasta elon.

Kului vuodet vuottaen,
vastausta saanut en.
Tummat ääret ainoastaan
katsoi vuoren yöstä vastaan.

Erehdyinkö? Eikö vie
totuutehen tämä tie?
Tiedän, silmät sokaistuvat,
ylhäälle jos suuntautuvat.

Ei, mun täytyy syvyyteen,
rauhan yöhön ikuiseen!
Vasarani, maaliin suureen,
salaisuuden sydänjuureen!

Vasarani, iske, lyö, kunnes koittaa pitkä yö. Aurinko ei nouse mikään, koita toivon aamu ikään.

RUKOUS

Johannes Jörgensen

Sun luoksesi käyn ikiäiti, mun sieluni on väsynyt, mun unteni pursi on pirstoina rannalla nyt ja haahden hylyllä mainingit leikkivät vielä. Ilon turhain juhlain ma tunnen sammunehen, sun kirkkos holvien alle ma nöyränä käyn, anoen — on urkuina tuulien kuoro ja kattona taivas on siellä.

Mun aatokseni yli aavain eksyen käy.
Ne turhaan merkkiä etsivät, mitään ei näy,
ei majakan välkettä mistään pimeyteen.
Mun laskinluotini pohjaa tapailee.
Mihin käy se? Ylt'ympäri ulapat vaikenee.
On vastaus haudattu mykkään syvyytehen.

En jaksa ma enää katsoa itseäin,
en kuulla kaipuun vuota mun sisässän,
joka lakkaamatta mun sieluni yössä pauhaa.
Ma toivon, mun kaipuuni lähteet kuivuis pois,
ja sieluni unille kuuroksi käydä vois
ja kaiken ylle syksyn sadetta, rauhaa.

Pois tahdon ma, vapaaks tahdon kahleistain ja kuulla tummain kuusten soittoa vain, pois,
kauemmas kuin väijyvät silmät kantaa, ja painaa pääni lehvien kosteuteen ja tuntea kaiken
valheen rauenneen ja kesän ja talven ylläni humista antaa.

TANSSIAISTEN JÄLKEEN

Detlev von Liliencron

Käy, atlaskenkä, luottaen
sa vaunun hämäärään!
Jo vaahtoo suista hevosten —
hei, Johann, lähdetään!
Mun olkapäätän vastahan
hän nojaa päänsä raukean
nyt pieni kreivitär.

Yö katoa korpiin, rämeihin
jo verkkaan valkenee.
Suoss' untuvistaan hyppäkin
yön härmän puistelee.
Kuin uness' eespäin matka saa.
kun sinisilmät avajaa
taas pieni kreivitär.

Soi korviin sirpin kalkutus
ja ääntää kyyhkynen,
ja kylän koirain raksutus
jo kuuluu aamuinen.
Loi päivä kankaat kultihin,
ma Gretna Greeniin matkasin
ja pieni kreivitär.

SIINÄKÖ KAIKKI?

Detlev von Liliencron

Yks kevään päivä paisteinen
ja toinen tähkäseppelen.

Kuin uni katos vuodet pois
kuin myrskyn siivin menneet ois,

kuin myrskyn siivin. Kamartuu
jo ihmishauta, unhottuu.

Kaikk', kaikki vetää verkkoonsa
tuo vanha lukki, kuolema

LAPSUUDEN AJOILTA

Detlev von Liliencron

Ma tänään kirjeitäni selaelin, kun äkkiä sain yhden käteeni, min vuosiluku säikähdetti aivan — niin kauan siitä oli, kauan jo. Siin' oli horjuvaiset kirjaimet ja suuret musteläikät pitkin matkaa: »Fritz hyvä, puut jo ovat paljaina, me emme enää leiki ryöväriä, Türck katkaissut on toisen etujalan ja Hännchen-tädillä on hammastauti ja isä lähtenyt on lintujahtiin. Ei muuta nyt. Ma hyvin voin. Sa pian kirjoita ja voios hyvin. Sun ystäväs ja serkkus Siegesmund.»

»Puut ovat paljaina» — nuo karut sanat mun saivat kirjeen kokoon taittamaan, ne antoi mulle hatun, takin, kepin ja ajoivat mun ulos nummelleni.

SYVÄ KAIPAUS

Detlev von Liliencron

Kevätvuokko, ensi kukka, nyt taitan sun ja pistän sun mun vanhaan hattuhun.

Kevätvuokko, ensi kukka, sun kerran taitoin, pistin sun, ah, armaan hattuhun.

ILLAN TULLEN

Alice Meynell

Ne lentäen kotia kiiruhtaa, tulee parvin siivekkäin: kaikki päivän muistot palajaa unen kyyhkylakkaa päin.

Ken teistä, te linnut, suorimman vanan kyntää kotihin, läpi illan ruskon kirkkaimman? Sun sanasi, armahin!

ROLLA

Oli kaupungissa, jok' ylitse muiden on tunnettu kaupungiks elosteluiden, missä pahe on halvin ja hedelmällisin, millä synnin tiellä on kokemus pisin, se on Pariisissa — hurjin mies oli Jacques Rolla. Joka paikan ties hän missä juotiin ja pelattiin ja lamppujen valossa valvottiin. Ei itse hän ohjannut kulkuaan, vaan himot; kuin paimen, jok' unissaan näkee veen ohi rantojen vierivän, näin näki hän päivien kierivän. Oli ruumiinsa himojen asunto vain ne hänessä raastoi, repivät kuin pedot tai miekkain mittelijät, taas joskus ne laulahti riehahtain kuin lintuset, lempeä tulvillansa. Rollan isä kasvatti aikoinansa pojan suureksi herraks ja perijäks, mut ennenkuin itse hän täältä läks, oli kuluttanut hän varansa niin, että poika sai tyytyä rippeisiin. Niin yhdeksäntoista täytettyään ja omaksi herraksi tultuansa ei tiennyt, ei tainnut hän mitäkään. Ja kaiken lisäksi, korskeuttansa ylenkatsoi hän toimia käskettävän. Niin oleili päivästä päivään hän. Hymy korskea karehti huulillaan ja hän herraks jäi kaikilta tavoiltaan.

Tiehaarassa Herkules seisoen
hän muinoin retkensä suuntaa pohti.
Pahe ojensi kätensä häntäkin kohti.
Hyveen kauniimmaks keksi ja valitsi sen.

Mut aikamme ehdi ei arkailemahan, sille kaunis ei hyve, ei pahekaan. On vuossadat valtavat kulkeissaan tiet johtanut yhteen hyvän ja pahan. Rolla teki samoin kuin isänsäkin.

Jos tulet sa suureen kaupunkihin, lokaviemärit, muurit ja hautuumaan näet ensin. Ken seuraan astunut on, hän tehdä saa saman havainnon, Siellä neitsyys kulkee hunnussaan, mutta rappio loistaa kaikkia vastaan ja synti on siellä julkinen. Mies mieheks sen arvaa ainoastaan ken puhtaan miekkansa teräksen, min sai hän jaloon taistohon, lokavirroissa ryvettänyt on.

Jacques Rolla oli henkevä, loistava, vapaa ja hän halveksi syvästi joukon tapaa, joka kaikki lyö samalla leimallaan. Oli onnekas hän tai onneton, hän ylpeyttä palveli jumalanaan.

Pani rahansa kolmeen hän kukkarohon ja kolme vuotta vaiheikasta kuin ei kukaan Aadamin perillinen kävi tietoisna tietään hän kulkien, ylenkatsoen kansaa ja kuningasta.

Niin naamiohuveissa elämän
ypöyksin ja ylväänä vaelsi hän.
Ja kuin Alkibiades mantteliaan,
niin laahasi veltto korsi keuttaan
hän linnasta katu-oihin.

Pian tiesivät sen jo kaikkikin: oli mentyä vuoden kolmannen myös mennyt kolikko viimeinen. Ja sen jälkeen, niin kuultiin sanottavan, oli kypsä hän toiseen maailmahan.

Rolla oli vilpitön mieleltään ja hyvä kuin hymyily onnetarten. Hän ei tahtonut uskoa köyhyyttään, ei ollut hän luotu arkea varten. Ja elämänpäivänsä mitatuinkin niin lyhyeksi kuin yö kesäisin.

Aron villi juoksija janoinen se jälkeen päivien kuivuuden sadevettä vuotta, juodakseen sitä lehviltä paahteen polttamilta. Mutta kaikki silmäkantamilta on kuihtunut, nääntynyt hiljalleen. Vain luolassansa karjahtaa joku uninen leijona. Vavahtaa aron hevonen, hiekkaan painuvat sen sieraimet verta vuotavat ja erämaan santa janoinen sen vaalenneen juo hurmehen. Se suistuu, sen silmät raukeaa, ja erämaan lapsen erämaa se hautaa hiekkaan pehmeähän. Aron villi juoksija tiennyt ei, että missä karavaanitiet ne vei, aron halki, niin niitä seuraten hän olis päässyt Bagdadin talleihin, missä heinää on kasoin tuoksuvin ja kaivoja syviä, missä ei pohjaa näkyvissä.

Jos Jumala meidät luodessaan teki kaikki samasta savesta maan: niin toisille jotain antanehet lie lisäksi auringon sätehet, lie niille, joill' ainoa omistus, sana ainoa on vain: vapaus!

Tuo luntako on vai marmoria, johon säteitä sinen hohtavia yölamppu himmeä heittelee? Lumi valkeamp' on, kivi tummempaa. Se on nukkuva lapsi. Hän hymyilee, hänen rintansa hiljaa huo'ahtaa niin lempeästi kuin huokailee veden kalvo, kun leyhköissä läntisen, se paljailta käsivarsillaan vesikukkia tuutii helmassaan ja vastaa suuteloon kukkien.

Se on nukkuva lapsi vuoteessaan, nelitoistavuotias, melkein nainen. Hänessä on vielä kaikki

umpussaan. Pien' enkeli, lähellä valvovainen, ei tiedä, veljekskö tytön hän luotu vai lemmityn osako hänelle suotu. Tytön pitkät hiukset on valtoinansa ja ristiä kaulanauhassansa hän puristaa kuin todistaen, hän että on nukkunut rukoillen.

Hän nukkuu. Oi nähkää! Mi puhtaus hänen otsallansa, mi kauneus! Hänen viattomuutensa alaston sekin taivahisen kainoa on. Hänen suloaan yö vain korottaa. Niin on kuin vavahtais pimeyskin, kun nukkujan ruumista koskettaa se mustan viittansa liepehin.

Niin pyhäks ei kirkon hartaus, oi neitsyt, mieltä voi virittää kuin huulies pienin huokaus. Ylt'ympäri huonetta silmäilkää: kuvaa ristiinnaulitun, kirjoja, kukkia, ja pyhätössä neitsyen te puoleen ja toiseen katsoen vain etsitte Margareetan rukkia.

Ei mitään niin puhdasta päällä maan kuin viaton lapsi on nukkuissaan. Ja rakkaus nuoren tyttösen niin on kuin hartaus taivainen. Hänen vierellensä varmaankin voit kuulla sa siipiä seraafin.

Ken on nainen, oi tyttö, jos äitis ei hän, jonka näämme sun vierelläs viipyvän? Hän kellon kulkua seurailee. Ketä keskellä yön hän vuottelee? Jos hän äitis on, varmaan hän isälles avaa oves ja uutimet vuotehes. Mut isäs jo ammoin kuolema vei, ketä siis nuo pullo tarkoittavat ja kynttilät pöydällä palavat? Ken tuleekin, rakastajas hän ei. Se uni, jok' kulmillas värehtii kuin päivä on puhtaan hohtavainen. Mut tuo viitta vettä valuvainen kenen on se? Ah, varmaan sun, Marie. Ovat kosteat hiukses, merkkejä on sun kasvoillas tuulen polttelon. Yön myrskyssä miss, olet ollutkaan? Tuo nainen ei äitisi, varmaankaan.

Mut hiljaa! Ovea raotetaan.

Ne on naisia, hiukset hajallaan.

On toiset vain puoleks pukimissa,

he kuumina hiipivät käytävissä.

Joku kantaa lamppua — näkyy vain

oven raosta jäljet orgiain.

Joku kaatunut pullo valossa kiiltää.

Yön halki karkea nauru viiltää.

Lie harhanäky tuo hirmuinen, lie hullua petosta silmien. Kaikk' on hiljaa, on vaipunut lepohon. Tuo nainen hän sentään äitisi on, sinä neitsytvuoteessa uinailet ja tän' yönä kadulla ollut et. Mut ken siellä? Ken lyö ovehen? Kenen askeleet yössä ovat kajahtaneet? Joku tulee kynttilää kantaen. Sinä, laiha Rolla? Mitä täällä sa teet? — — — — —

Jacques katseli tyttöä nukkuvata, joka lepäsi suuressa vuoteessaan. Jotain pelottavaa, kauheata hän tunsu vasten tahtoaan. Marie oli kallis. Maksanut oli hänestä viime kolikkonsa, sen tiesivät ystävät. Langennut jo oli arpa kohtalonsa: oli luvannut, että huominen hänt' ei näkisi joukossa elävien. Niin olivat vuotensa kierineet, oli kolme vuotta nautinnoissa. Kuin uni ne olivat vierineet, kuin lentävät linnut ne poiss' oli, pois'. Ja kuoleman-yönsä, yön viimeisen, jonka rikoksentekijä katumuksessa mykin huulin, hartaassa rukouksessa liki Jumalaansa viettää — sen Rolla oli tullut viettämään tytön luo, joka myönyt häpeään oli itsensä, ja nukkuissaan häntä vuotti kuin ruumis arkussaan.

Oi ikuinen Kaos tunnoton! Voi häntä ken lapsuuden häpäissyt on! Tuhatkerroin eikö parempaa ois kuoleman kourin kuristaa tuo valkea kaula ja kaunoiset nuo runnella kasvojen piirtehet, jotka kantaa kauneutta pinnallaan ja helvetin myrkkyä pohjassaan?

Hänet taivaan ihme luoda taisi! Tuo kukka min hedelmän kantaiskaan, jos kypsyä saisi se suvessaan! Mikä liekki taivaalle loimuaisi, tuo tuli jos puhtaana säilyä saisi!

Oi köyhyys, sull' osa on parittajan. Olet häpeähän heittänyt sinä lapsen, jonka vihkinyt ois Kreikka templihin Dianan. Oi katso häntä, hän lukenut on ennen untaan rukouksen. Sinä köyhyys, sinä kuiskannut olet äidille tämän lapsosen: »Sinun lapsesi kauneuttaan tuhlaa, sinä ansaita voit hänen viehkeydestään.» Hänet pesit sa varten synnin juhlaa kuin hautaa varten vainaja pestään. Kun synnin hän tiellä on kulkenut, hänen vierellään olet vaeltanut.

Ken tietää miks ois ollut hän luotu, jos leipää hälle ois kylliksi suotu? Tuo otsa on jalo syntymästä, tuo iho ei tiedä häpeästä. Hänen vaistonsa viel' ovat unessaan, hän on pieni kaima Neitsyen, himo kullas ei tielle kurjuuden ole häntä vietellyt, puute vaan. Rahan kaiken, min häpeä antoi, sen äidillensä hän kantoi.

Te maailmannaiset, te sääli ette tätä lasta, te leikitte, iloitsette, te näette vain oman maailmanne ja tyttäriänne vartioitte ja kätkette oman rakastajanne. Te lemmitte kauniisti, unelmoitte. Niin ainakin sanotte. Milloinkaan hätä teille ei valjuja kasvojaan ole näyttänyt,

hän, joka suudelman voi vaihtaa leipäpalahan.

Oi vuossata! tottako lienee tuo, ajat entiset ettei parempia. Meren aavaa kohti vain aikojen vuo siis on kantanut ruumiita lahoavia. Ne on liukuneet syliin iäisyyden. Mut vanha maa, joka pinnallaan on nähnyt häpeän ihmisyyden on tyynnä jatkanut kulkuaan ylt'ympäri isämme, auringon, jota kiertämään se luotu on. — Siis herää jo kaunis tyttönen ja viini lasissa kuohukoon!

On aika jo väistyä uudinten! Tämän kauniin yön ma ostanut oon. Ei koskaan kärsimys Kristuksen ole ollut tään iloni vertainen. Niin eläköön liekkuma rakastavain ja polttelo kuumain suudelman, ilon enkeli olkoon seuranamme, kun yössä me maljamme kohotamme. Me juomme viinille, liekkumalle ja elämälle ja kuolemalle, me juomme, me laulamme vapautta ja yötä ja viiniä, kauneutta!

Kun Rolla näki päivän nousevan takaa kattojen, luokse ikkunan hän astui ja katsoi miettien yli katujen aamuun heräävään. Työvankkurit kulkivat rämistään. Mutta takana pilvien uudinten nous aamu niin hehkuvan punainen.

Ohi kulki joukko laulavia, he lauloivat vanhaa romanssia. Miten koskea laulu lapsuuden surun aikana voikaan sydämehen! Saa mielen se kummasti kaipaamaan, pään riutuen rinnalle painumaan. Sinä tyhjyyden henki, huokasitko? Sinä muiston enkeli, valititko? Oi vanha laulu, kuin nostatkaan kevätlemmemme päivät haudastaan! Kukat entismuistojen tekevät terää, koko lapsuutemme sinussa herää.

Rolla loi Mariehin katsellen, oli nukahtanut jo tyttönen. Niin pakeni kumpikin kohtalooan, unen helmaan laps, mies kuolemaan.

* * *

Te lentävät pääskysset ylhäällä tuolla, miks täytyy, ah miksi mun täytyy kuolla: Maan murheista nousisin kauas pois, jos lintujen siivet minulla ois.

Maan, taivaan mahdit, sanokaa, mitä uusi päivä tarkoittaa. Kedot vihreät, ulapat merien, mitä tunnette, aamujen nousevan kun näette aina uusien?

Oi maa, sinä auringon morsian,
mitä tuolla sun lintusi laulavat,
miks rakkaudesta ne kertovat,
ah, mulle, joll' eessä on kuolema vain!

Oi, rakkaus tuo sana kohtalokkain
Rollan tuli alati mielehen.
Mikä mahti hänelle kuiskasi sen,
kun kuolema vuotti jo vierellänsä?

Mikä kuiskas sen hälle, ken päiviänsä oli tuhlannut halvimpahan hintaan, niin hälle, ken uhmaten kunniansa oli pannut rakkauden halveksimaan, ja kuin soturi vanhoja arpiansa, oli uhalla näyttänyt sydäntään, jost' ei versonut kukkanen yksikään? Mikä kuiskas sen hälle, ken vieraan lailla oli kotia, rakastettua vailla ja kuin tuulessa kuivien lehtien soi lentää päivien, vuosien?

* * *

Oi Rolla, olet omilla raunioillasi ja verille jalkasi haavoitat ja viime hekkuman juodessasi sinä tyhjyyttä syliisi puristat. Yö mustan siipensä levittää ja peittää hehkut auringon, ja kun iäisyys sinut yllättää, on rakkaus sulle tuntematon.

* * *

Jacques katseli tyttöä nukkuvata. Jotain ihmeen tuttua, suruisata tytön piirteistä vavisten luki hän. Tuo nainen leimaama häpeän, niin oli kuin sisar läheinen samaan suruun luotu ja kuolemaan. Hän eikö huokaissut nukkuissaan saman painon alla yhteisen?

* * *

Ja aivan hiljaa vuoteeseen hän vaipui tyttösen vierehen. Niin liki he toistaan lepäsivät että hengityksensä yhtyivät. Marie avas silmänsä sävähtäin: »Miten kummallista ma unta näin! Kuin hautuumaa oli huoneheni ja kolme miestä ohitseni kuin ruumisarkkua kantaen kävi lumessa keskellä hautojen. Ja kun arkku äkkiä avautui, niin teidän ma arkusta nousevan näin,

mua kohti kätenne ojentui ja te lausuite, kääntyen minuun päin: 'Mitä teet sinä siinä, mun paikallain?' Ja ma näin että olinkin haudassain.»

»Ah», vastas Rolla, »unes, rakkahin, jos kaunis ei, tosi kuitenkin. Tämä päivä ei viel' ole laskenut, kun itseni olen ma surmannut.»

Loi tyttö katseen peilihin, Rollan näki kalpean takanaan. Lumivalkeaks kävi hän itsekin: »Mitä tänään te mielessä kannattekaan?» »Mikä on mun? Sitten eilisen minä kolikkoakaan omista en. Tulin sinulle hyvästit sanomaan ja nyt olen valmis ma kuolohon.» »Te pelannut ootte?» »En, varani vaan on lopussa.» — Niinkuin liikkumaton kivipatsas tyttö jäi makaamaan.

»Kaikk' on mennyt? Teill' eikö vanhempia ja ystäviä ja tuttavvia? Miks kuolla, miks kuolla te aiottekin?» Ja suruisna vuoteen laitaa kohti hän kääntyi, ja lausua jotakin hän tahtoi ja tahtoi, mut vaivoin tohti. Pojan päähän tarttui hän suudellen: »Jotain pyytäisin sulta ma mielelläin. Minä rahaa itse omista en, sen äitini vie. Mut itselläin tämä kaulakorun on kultainen. Ota se, myö, lähde pelaamaan.»

Rolla hän vastasi hymyllä vaan.
Ja hän tyhjensi pienen pullosen.
Tytön kaulakorun hän suudelmin peitti.
Ja kun havahtui tyttö jällehen,
Rollan oli elämä jättänyt.
Pyhäss' suudelmassa hän henkensä heitti.
Oli kumpikin hetkisen lempinyt.

PEIKON KOSTO

J. J. Wecksell

Hän vuoren kätkössä kalkuttaa.
Hän kultaharkkoja valmistaa.
Ne ahjossa hehkuu, valkenee.
Ja hän äänin vihlovin laulelee:

Suku ylpeä valosta auringon
alas vuoriin meidät syössyt on.
Vihat peikkoin se kauheat kantaa saa:
sen myrkyin me tahdomme kukistaa.

Me kätkemme kullan kallioon.
Se ihmiset vievä on turmioon!
Se kätkössä vuorten valtavain
lepää, pohjassa kuilujen kuumottain.

Sen annamme kiehtoen kimmeltää.
Sen orjaks suku inehmon jää.
Sitä tavoitellen saaliikseen,
se valosta syöksyy pimeyteen.

Lyö kalvan se kädestä sankarin
ja töitä se suosii petturin,
se valaa lempehen myrkkyään,
ja sen vuoksi alttari häväistään.

Se viattomuuden viedä voi
ja uskon, joka suuria loi,
se mielen uljaan murtaen
veret hyytää nuoren sydämen.

Siis säihky sa kiiluvain kipunoin!
Lyö vasara kaikuissa kallioin!

Käy surmaan suku inehmon
ja meidän, oi, maa taas kerran on!

KEVÄÄN VALVEUTUMINEN

Émile Verhaeren

Jo kiekku kukko kaula ojonaan ja häärii kanatarha herääväinen, ja auringossa harhaa
mettiäinen ja etsii, ennen aikaa, kukkia.

Pois maille Pohjan korppi hankkien
nyt huutaa jäähyväiset käheästi.
Mut Flander toukotöihin kiihkeästi,
käy kylvään alla ilmain sinisten.

Ja apila ja heinä vakoihin,
kuin kultahiekka, vierii verkallensa,
ja kiuru, toivon lintu, lauluinensa
se vastaa toukoväen toiveihin.

Ens kerran jälkeen kolkon talvisään
taas karjat laitumille samoilevat.
Kuin hullut vasikat ne kisailevat
päin kenttiä ja puita töytäissään.

On nousseet kyyhkylinnut lentohon.
Kuin ovat niiden siivet välkkyväiset!
Maan pinta, ilma elon-täyteläiset
on sateesta ja armost' auringon.

KAKSI KUNINKAANLASTA

Émile Verhaeren

Oli kaksi lasta kuninkaan. Vesi erotti heidät toisistaan, vesi syvä, ja silta ainoinen niin oli
hämärän kaukainen.

He lempivät. Miksi? Siksi vaan, vesi ett' oli syvänä uomassaan ja että he sillan ainoan ties
olevan äärillä maailman.

KAKSINPUHELU

Paul Verlaine

Syyskylmässä vanhan puistikon
kaks varjoa esiin astunut on.

On kuollut ja sammunut katsehensa.
He hiljaa kuiskivat toisillensa.

Syyskylmässä tuuli suhisee,
kaks varjoa menneitä muistelee.

— Viel' lempemme vanhan muistatkos, sa?
— Mitä hyvää entisen muistelossa?

— Sinä lausuit nimeni punastuen!
Mun vieläkin unessa näätkö? — En.

— Ah aikaa ihanaa, onnellista,
kun yhtyi huulemme! — Mahdollista.

— Oli seesteinen taivas ja toivova syön.
— On toivo jo sammunut helmaan yön!

He kulkevat vanhan puiston teitä
ja yö vain on kuunnellut heitä.

SPLEEN

Paul Verlaine

Niin hehkuen ruusut palaa
ja muratti on tumma kuin yö.

Suru vanha mun valtaa salaa
ja sydän kaivaten lyö.

Oli liian kirkasta silloin
yli maan, meren aaltoilun.

Minä peljäten odotan, milloin
olet julmasti jättävä mun.

Olen väsynyt loisteeseen
ma metsäin, merien

ja tyhjään lakeutehen
ja kaikkeen — vain sinuun, ah en!

SUDEN KUOLEMA

Alfred de Vigny

I.

Kuun palavaisen ohi hattarat kuin tulipalon sauhu kulkivat, mut metsäin ääret peittyi pimeyteen. Me samosimme yössä hiljalleen päin kankaita, jotk' kasvoi kanervaa ja nuorta kuusta kasteen-kosteaa, kun vihdoin näimme kätköss' sammalten me jäljet saarrettujen susien. Ja hengitystämmekin pidättäin me kuuntelimme, hiipein eteenpäin. Kaikk' oli hiljaa, metsät, lakeus, vain viiritangon kuului vingahdus, kun tuuli korkealla yli maan se torneihin vain koski jaloillaan. Mut laaksoss' yksin vanhat tammetkin ne tuntui kietoutuneen unihin. Kaikk' kulki sanatonna, metsämies kun joukostamme vanhin meille ties sen kertoa — hän tarkoin seurannut kun oli jälkiä ja tutkinut — ett' äsken susiparin poikineen hän siitä saattoi nähdä kulkeneen. Ja käsin puukonkahvaa tapailen ja pyssyt liian kirkkaat kätkien me samosimme yössä eteenpäin, kun toisien jo seisahtuvan näin, ja heidän katsettansa seuraten näin yössä silmäparin tulisen ja kuutamossa kesken kanervan näin niinkuin haamujen ma

tanssivan. Kuin kotiin palatessa isännän, voi nähdä vinttikoiran leikkivän, niin leikkitteli pennut susien, sen hyvin leikkissäänkin muistaen, ett' oli vihamiehen kylihin vain lyhyt matka. Uros seisoikin kuin vartioiden, naaras, leväten, toi suden marmorisen mielehen, jok' oli kerran Rooman kaunistus ja jota imi Remus, Romulus. Jo uros havahtui, ja pitkänään se painoi syvään hiekkaan kynsiään, ja toivottomaks paon huomaten se pihtiin rautaisien leukojen vaan kurkust' otti koiran rohkeimman ja kesken kuuliemme viuhinan ja puukon iskuin yhteen leukojaan se puristeli, koira hampaissaan, sen vasta päästäen, kun verissään se maksoi rohkeutensa hengellään ja vierä kuollehena nurmehen. Loi susi sitten meihin katsehen. Sen turkki vuosi verta kauttaaltaan, kun veitsenterät kamarahan maan sen seivästivät, pyssyt loistivat yöss' ympärillä sen kuin salammat. Se katsoi taas ja maahan painuen se puhtaaks nuoli kuonon verisen, ja silmät, kuin jos kylliksi nähnyt ois, se sulki, äänetönnä kuollen pois.

II.

Mut pääni pyssyhyini painaen jäin miettimään ma toisten jälkehen. En enää lähtenyt ma seuraamaan kuin toiset emää, joka varmaankaan ei uroksestaan luopunut ois pois jos ilman pentuja se ollut ois. Sen tehtävä ne oli pelastaa ja nälkää kärsimähän opettaa ja välttelemään teitä kylien, miss' asuu koirinensa ihminen, jok' ajaa häntä orja-eläimin ken metsäin herraks kerran luotihin.

III.

Ah, ajattelin, kuinka häveten sun eessä lausun nimen Ihminen. Kuin jättää elo ja sen kurjuudet, te tiedätte sen, jalot eläimet. On sille joka tuntee kohtalon, suur hiljaisuus — muu heikkoutta on. Sa villi kulkija, sun ymmärsin, jäi sieluuni sun katsees viimeisin. Se sanoi: jos sen voinet, sydämes tee kovaks voimalla sa aatokses, se ylpeyteen nosta, minne vain oon noussut minä, metsäin asujain. On halpaa itku, pyyntö, nyyhkytys, tee tehtävä, tee mik' on täytymys, ja kärsi, kun oot luotu kärsimään ja kuole päästämättä ääntäkään.

LOPPUBALLAADI

Francois Villon

Nyt piste testamenttiin ja Villon maille manan! Te tulkaa hautajaisihin, kun tuovat kellot sanan, mut tulkaa viitoin punaisin: hän lemmen tähden kuopataan. Tää sanans' oli viimeisin, kun jätti tämän maan.

Kuin metsäriistaa, lempi niin hänt' ajoi lännest' itään. Maan rajoilt' aina Pariisiin ei viidakkoa mitään, ei pensasta, min okasiin ei repeytynyt viitastaan ois riekaletta riipuksiin, kun jätti tämän maan.

Näin riistettiin, näin raastettiin jo loppuansa ennen. Mut vielä lemmen tutkaimiin hän kuolemaansa mennän, kuin olkahihnan neulasiin vuosi verensä — ol' lopussaan hän kaiken tuskan tuttu niin, kun jätti tämän maan.

Omistus:

Sa Prinssi, maine vielä toi
tään tiedon lopustaan:
hän sakkaan saakka sarkan joi
ja jätti tämän maan.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LYYRA JA PAIMENHUILU: RUNOSUOMENNOKSIA
***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns

a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase

“Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE

LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any

particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.